

Stap in de wereld van vernieuwend handschriftonderwijs aan nieuwkomers

Welkom!

Marjon van Sambeek
Workshop 25 en 26 maart 2025

1

Kennismaking Marjon

- Praktijk voor Kinderergotherapie
- Kinderergotherapeut op 12 basisscholen regulier en speciaal basisonderwijs
- Auteur:
  - Stimuleren van handigheid bij kinderen
  - De Schrijfadder
  - Handiger handschrift
- Scholing handschriftonderwijs en fijne motoriek regulier en speciaal basisonderwijs & PABO's e.d.

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

3

Inhoud Workshop

- Inleiding
- **Waarom** vernieuwend handschriftonderwijs voor nieuwkomers!
- **Wanneer** zijn kinderen aan schrijven toe?
- **Wat** is vernieuwend handschriftonderwijs?
- **Hoe** organiseer ik screening en differentiatie.
- **Aan de slag** met schrijfcircuits, vrije keuze stations.
- Samenvatten en ruimte voor vragen

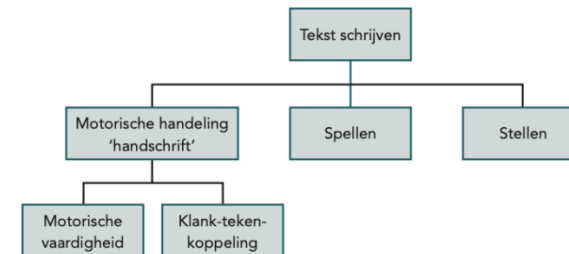
webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

2

Verskil 'schrijven' en 'handschrift'

Writing and Handwriting

Het onderscheid tussen schrijven en schrijven met de hand.
Artikel Language by hand (Berninger et al, 2006)

Figuur 1. Schematische weergave van het schrijfproces volgens Berninger (Berninger et al., 1992)

Tijdschrift Taal 2021, jaargang 11, nummer 18

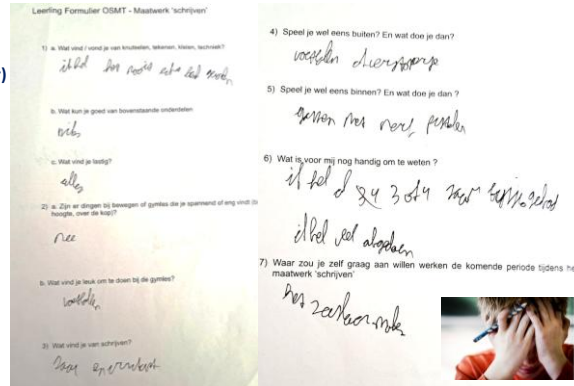
4

Wat is de impact van een zwak handschrift?

Interview met VO leerling (13 jaar) met handschriftproblemen en gevolgen voor andere vakken.

Steeds meer **wetenschappelijk bewijs voor de relatie tussen schrijven met de hand en leren.**

Het belang van een **functioneel handschrift**: een ontspannen, vlot en leesbaar handschrift!

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

5

Leesbaar en vlot schrijven met de hand, een belangrijke basisvaardigheid

Lezer-effect (Graham, Harris & Hebert, 2011)

De kwaliteit en leesbaarheid van het handschrift beïnvloeden de beoordeling van een tekst. Onbewuste beoordeling dat een zwakke handschrijver ook geen beste tekstschrijver is.

Schrijver-effect (Graham et al, 2011)

Een vloeiend handschrift heeft impact op wat je schrijft.

Onvoldoende vloeiend en automatisch handschrift veroorzaakt een verstoring van de hogere cognitieve processen. Een leerling moet de aandacht verdelen tussen cognitie en motoriek. Plannen, evalueren en het aanscherpen van de tekst worden onvoldoende ingezet.

Studenten die **handgeschreven aantekeningen** maken presteren beter op een inhoudelijke toets dan studenten die op een toetsbord aantekeningen maken (Allen et al. 2020). Ook onderzocht bij kinderen 10-11 jaar (Horbury & Edmonds, 2020)

Uit: Tijdschrift Taal 2021, jaargang 11, nummer 18

7

Leesbaar en vlot schrijven met de hand, een belangrijke basisvaardigheid

De tijd die wordt besteed aan schrijven is afgenomen (Mc Master & Roberts, 2016)

The skill of handwriting is the building block of writing (Limpo et al, 2018)

Het aanleren van een vlot en duidelijk handschrift draagt bij aan goed:

- leren spellen
- stellen
- begrijpend lezen
- het produceren van eigen heldere teksten

Embodiment theorie (Kiefer & Trumpp, 2012)

Gelijktijdig zien, horen, spreken, voelen en schrijven brengt intensieve koppelingen tot stand tussen de verschillende hersengebieden

Schrijven met de hand met eigen unieke beweging t.o.v. uniforme tikbeweging op toetsenbord

Uit: Tijdschrift Taal 2021, jaargang 11, nummer 18

6

Urgentie vernieuwend handschriftonderwijs

In de onderzoeken/literatuur wordt het belang aangegeven van:

- Ontwikkelen van voldoende schrijfvoorwaarden
- Efficiënte instructie, visuele ondersteuning
- Handschriftcriteria
- Directe concrete feedback
- Meer tijd voor oefening
- Handschriftonderwijs op meerdere niveaus

Daarnaast is wenselijk:

- Meer kennis bij de leerkrachten

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

8

Dilemma1 Hoe bied ik maatwerk aan?

Grote verschillen binnen 1 groep:

- Taal, thuissituatie en culturele achtergrond
- Begrip en spreekvaardigheid Nederlandse taal
- Leeftijden van kinderen in een groep
- Aantal jaren genoten handschriftonderwijs
- Luisterhouding en voorkennis
- Verschillen in de fijne motoriek en schrijfvoorwaarden
- Verschillende intellectuele mogelijkheden en motivatie

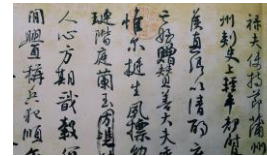
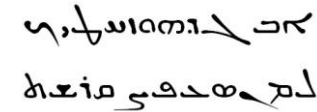
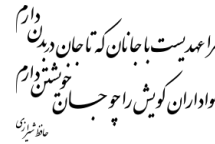

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

9

Nog meer verschillen:

Andere klanken, lettertypes en/of schrijfrichtingen

-ç, ğ, ı, ö, ş en ü.

А а
Б б
В в
Г г
Д д
Е е
Ж ж
З з
И и
Й й
К к
Л л
М м

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

10

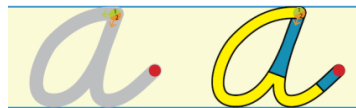
Dilemma 2 De beschikbare tijd voor HS onderwijs

Extra aandacht nodig voor o.a. taal, traumasensitief onderwijs...

1 Verbinding zoeken met andere vakken

2 Beschikbare tijd HS onderwijs efficiënt gebruiken

- kritisch bekijken wat noodzakelijk is en wat geschrapt kan worden.
- vereenvoudiging zoeken in lettertype en instructie
- handschriftmethode kiezen waarbij de leerkracht zelfsturend kan zijn: zo nodig herhalen of juist delen overslaan.

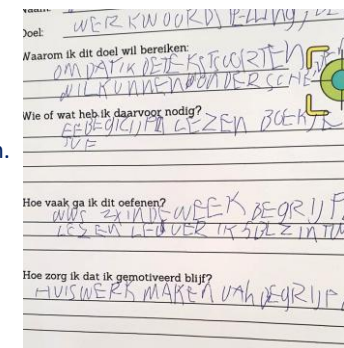
webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

11

Dilemma 3 Wat doe je als een kind nog niet aan schrijven toe is?

Als de schrijfvoorwaarden niet aanwezig zijn, toch starten met schrijfonderwijs, hoe dan?

Combi handschriftonderwijs op eigen niveau en tevens stimuleren van schrijfvoorwaarden.

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

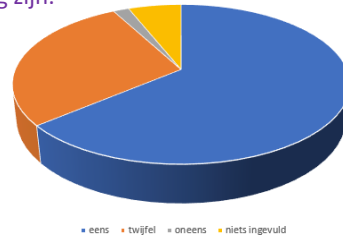
12

Wanneer zijn kinderen aan schrijven toe?

Stelling webinar november 2020

'Er komen steeds meer kinderen in groep 3, waarbij de schrijfvoorwaarden niet aanwezig zijn.'

eens	780
twijfel	345
oneens	22
niets ingevuld	74

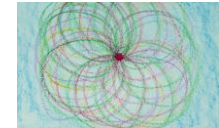

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

13

Wat heb je nodig om te leren schrijven? * Voldoende schrijfvoorwaarden

- ✓ Voldoende fijne motoriek om een potlood te hanteren
- ✓ Visueel motorische integratie i.v.m. herkenning kleine verschillen in vormen en lettertekens, de positie in de ruimte en het kunnen maken van vormen
- ✓ Fonemisch bewustzijn, dus klanken kunnen onderscheiden in woorden
- ✓ Gerichte aandacht en motivatie.

* Uit 'Aan de slag met handschriftonderwijs'

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

14

Tussendoelen voorbereidend schrijven* Voldoende schrijfvoorwaarden

1. Aanleren schrijfhouding, fixeren met hulphand e.d.
2. Pengreep ontwikkelen d.m.v. gerichte fijnmotorische oefeningen
3. Kennismaken met verschillende schrijfmateriaal, kleur- en arceeroefeningen, grafomotorisch werken
4. Bewegingservaring op papier, zand, krijt e.d.
5. Letteren
6. Grafocognitie
7. Het komen tot een handvoorkeur (*werkhand hulphand*)

* Uit 'Aan de slag met handschriftonderwijs'

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

15

Leerlijnen fijne motoriek en schrijfvoorwaarden

	Leerlijnen	Toelichting
1	Sensomotorische integratie	een steeds betere samenwerking tussen de zintuigen en motoriek
2	Van armsturing naar vingersturing	van grotere bewegingen naar kleinere bewegingen kunnen maken, een steeds betere coördinatie in de vingers
3	Handfuncties	een steeds betere tweedeling van de hand (pink en ringvinger zorgen voor de stabiliteit als de andere 3 bewegen), vingersturing, inclusief duimoppositie
4	Samenwerking tussen de 2 handen	steeds meer ontkoppeld bewegen (beide handen kunnen een andere functie vervullen), ontdekken van voorkeurshand en hulphand
5	Visueel-motorische integratie	Herkennen van kleine verschillen in vormen en lettertekens, de positie in de ruimte en het kunnen maken van vormen
6	Oog-handcoördinatie	De ooghandcoördinatie ontwikkelt zich naar het steeds nauwkeuriger afstemmen van de ogen en de handen en het steeds nauwkeurig schrijven van het gekozen handschrift.

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

16

Aanbod van een verrijkte omgeving in de klas, enkele principes

Nieuw en uitdagend:

- Variatie in teken-, kleur- en schrijfmateriaal
- Behalve zittend, ook staand en bewegend
- Variatie reliëf ondergronden (plat, schuin en rechtop)

Kosten moeite:

- Opbouw in moeilijkheidsgraad
- Herhalen tot het lukt
- Koppelen van cognitieve aan sensomotorische activiteiten

Het werken met 2 handen tegelijk is gebaseerd op het onderzoek van Wally van Grunsven en Charles Njokiktjien blz.13

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

17

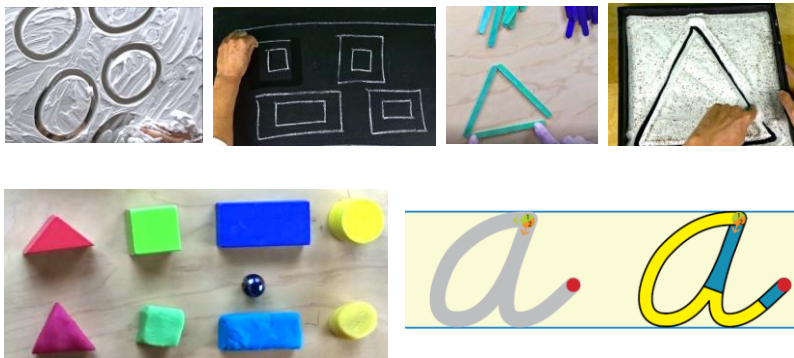
Teken- en kleurmaterialen en schrijfmaterialen: bied variatie aan: let op pengreep, wrijving, schrijfspoor en mogelijkheden potloodgreep

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

18

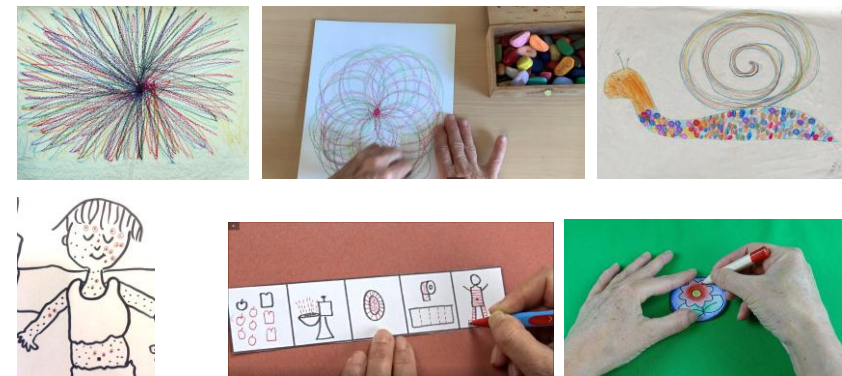
Vormkennis als start sensomotorisch, daarna op papier

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

19

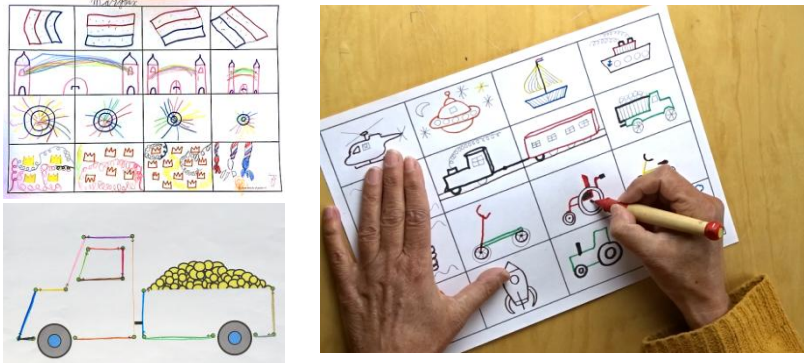
Van groot naar steeds kleiner

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

20

Potloodgreep automatiseren en basale schrijfbewegingen groep 2 en 3 met effectieve instructie in beeld

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

21

Circuits met enkele stations

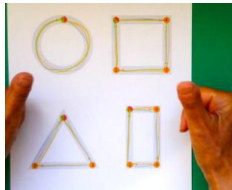
webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

22

Schrijven als voorbereiding MET instructie cijfer-lettertraject

Voor kleuters met voldoende schrijfvoorwaarden

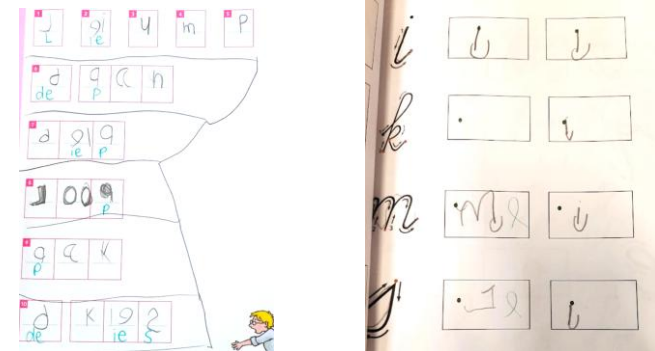
- de grondvormen
- dan de cijfers
- dan de letters

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

23

Start schrijven met onvoldoende schrijfvoorwaarden

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

24

Vernieuwend handschriftonderwijs

1 Programma voor fijne motoriek en schrijfvoorwaarden

2 Een handschriftmethode met:

- * Eenvoudig lettertype, keuzemogelijkheid
- * Veel differentiatiemogelijkheden !!
- * Minder talige methode, eerst het schrijven zelf goed aanleren
- * Heldere consequente visuele instructie
- * Gefilmdе schrijflessen met handen en schrijfgerei in beeld
- * Extra tijd voor de leerkracht om directe concrete feedback geven

webinar Vernieuwend handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

25

Vernieuwend handschriftonderwijs

- * Werken met schriftcriteria/ directe concrete feedback
- * Opbouw in nauwkeurig leren reflecteren
- * Langer ondersteunen met hulplijnen
- * Langer het gevraagde handschrift tonen
- * Leerkracht kan zelf werkbladen maken passend bij kind en methodes
- * Kind in eigen lettertype laten typen en daarna overschrijven
- * Werkbladen downloadbaar ivm uitproberen (ook grootte liniering)
- * Doorgaande lijn groep 1-8 (ipv ontwikkelen eigen handschrift)

Organisatie: Voorwaarde: digi-bord grootste groep en daarnaast chromebooks met koptelefoons en I-pads.

webinar Vernieuwend handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

26

Keuze lettertypen BS HVB VS

Blokschrift

Naam: _____ Leeftijd: _____ Groep: _____ Datum: _____

Schrijf onder de letters het alfabet zoals je het geleerd hebt:

a b c d e f g h i

j k l m n o p q r

s t u v w x y z

Schrijf de dubbelklanken zoals je ze geleerd hebt:

ak ok ee ou oe ie

eu ui ei oi ou

Schrijf de cijfers zoals je ze geleerd hebt:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Halfverbonden blokschrift

Naam: _____ Leeftijd: _____ Groep: _____ Datum: _____

Schrijf onder de letters het alfabet zoals je het geleerd hebt:

a b c d e f g h i

j k l m n o p q r

r s t u v w x y z

Schrijf de dubbelklanken zoals je ze geleerd hebt:

ak ok ee ou oe

ou eu ui ei ie ou

Schrijf de cijfers zoals je ze geleerd hebt:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Verbonden schrift

Naam: _____ Leeftijd: _____ Groep: _____ Datum: _____

Schrijf onder de letters het alfabet zoals je het geleerd hebt:

a b c d e f g h i

j k l m n o p q r

r s t u v w x y z

Schrijf de dubbelklanken zoals je ze geleerd hebt:

ak ok ee ou oe

oi ou eu ui ie ou

Schrijf de cijfers zoals je ze geleerd hebt:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

webinar Vernieuwend handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

27

Met welk lettertype komt de leerling binnen Syboor.eu

© De Schrijfadder www.deschrijfadder.nl 2022

28

Differentiëren

Voor de leerkracht:

Met dit lettertype kan de leerkracht zelf werkbladen maken met woorden of zinnen die de leerlingen kunnen overschrijven.

Je deze werkbladen afstemmen op andere lessen zoals taal/spelling.

Ook kun je teksten typen die goed passen (aansluiten) bij een individuele leerling zodat deze beter gemotiveerd blijft om te schrijven.

De leerlingen kunnen hier ook zelf mee typen en daarna hun zelf gemaakte woorden overschrijven.

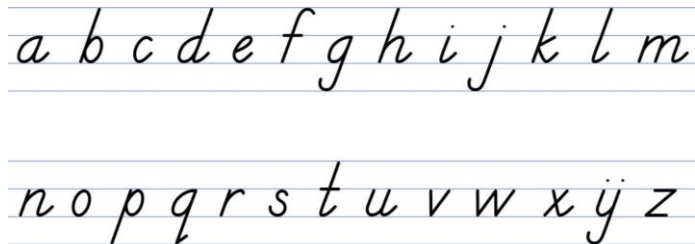
vis	boom	huis
pet	roos	muis

- Werkbladen downloaden
- Uitproberen
- Herhalen
- Pre-teaching
- Samenwerking RT of therapie

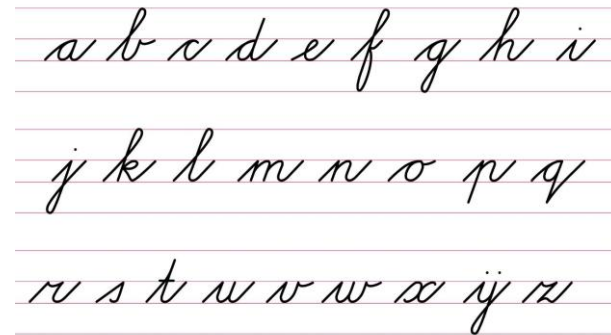
Halfverbonden blokschrift i.p.v. blokletterschrift ivm spatiering, ergonomie, spiegelen en woordbeeld

The image shows three columns of handwriting examples. The first column, 'Verbonden schrift', shows cursive letters connected together. The second column, 'Halfverbonden schrift', shows cursive letters with some connections and some separate. The third column, 'Los (blok)schrift', shows block letters with wide spacing. Each column includes lowercase and uppercase letters and a set of punctuation marks.

Halfverbonden blokschrift vereenvoudiging

Verbonden schrift vereenvoudiging

Schriftcriteria Wat is belangrijk voor de leesbaarheid

- Alle rompletters even groot dus grondlijn en hulplijnen raken
- Neerhalen in dezelfde richting
- Strakke lijnen waar het strak moet zijn
- Regelmatige spatiering
- Lussen even lang

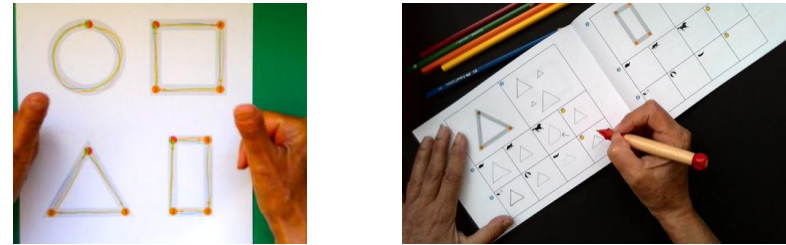

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

33

Aanleren van vormen op A-4 en A-5, vaste structuur, met beide handen, potlood/pen, papier in beeld

'Het beste resultaat bij het leren schrijven van nieuwe lettervormen wordt bereikt door tijdens het uitvoeren van de taak te vertellen hoe het letterspoor gemaakt kan worden en dit visueel te ondersteunen met bijvoorbeeld pijltjes en schrijfgelids (Overvelde et al. 2011).

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

34

Aandacht voor papierligging belangrijker dan schrijfhouding

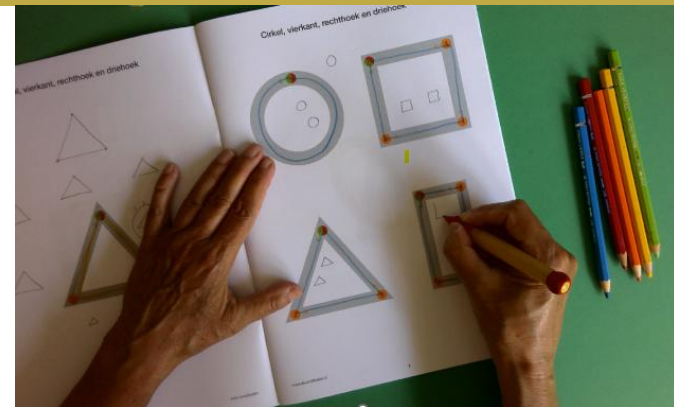
- Aanleren juiste papierligging
Dan krijg je de goede schrijfhouding cadeau
- Functie van de 2 handen
Wat doet de schrijfhand en wat doet de helphand
- Weten en benoemen hoe een cijfer/letterspoor loopt tijdens de beweging (grafo-cognitie)

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

35

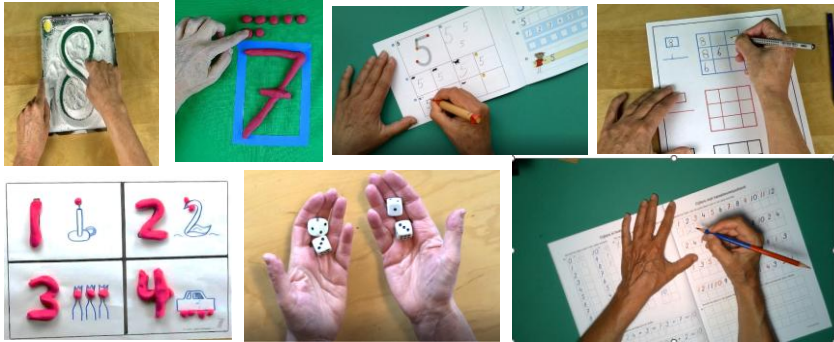
Extra visuele ondersteuning in beeld

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

36

Gevarieerd aanleren

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

37

Aanleren letters op A4 & A5 - regenboogletters

*‘Grotere bewegingen zijn gemakkelijker aan te leren dan kleinere bewegingen.’
(Dean, Kovacs & Shea, 2008).*

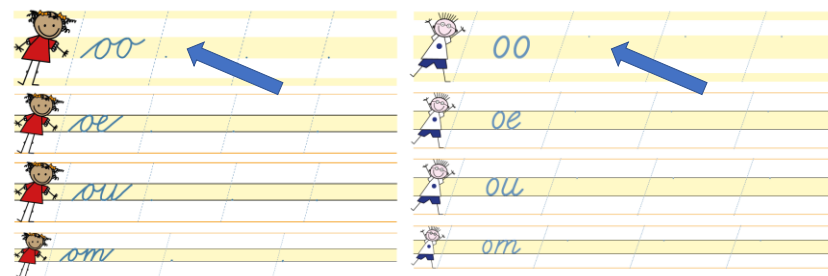
*‘Hoge nauwkeurigheidseisen verstoren het aanleren van een vloeiende beweging.’
(Overvelde et al., 2011)*

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

38

Schuine papierligging - afbouw liniering - zones (en verhoudingen)

14
Verbonden schrift

(halfverbonden) blokschrift

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

39

Instructie met visuele ondersteuning - kleuren, cijfers en pijltjes

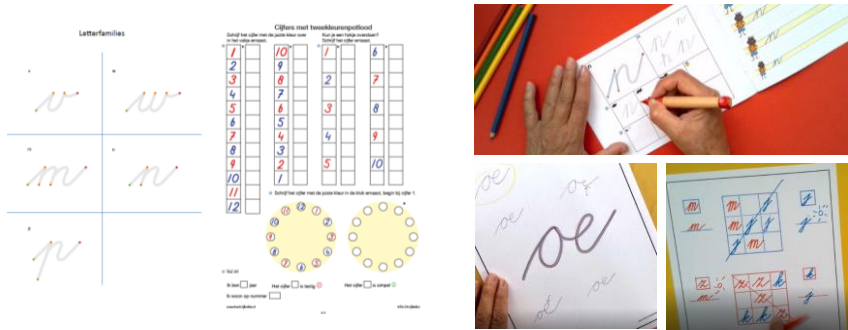
*‘Het beste resultaat bij het leren schrijven van nieuwe lettervormen wordt bereikt door tijdens het uitvoeren van de taak te vertellen hoe het letterspoor gemaakt kan worden en dit visueel te ondersteunen met bijvoorbeeld pijltjes en schrijfregels.’
(Overvelde et al. 2011)*

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

40

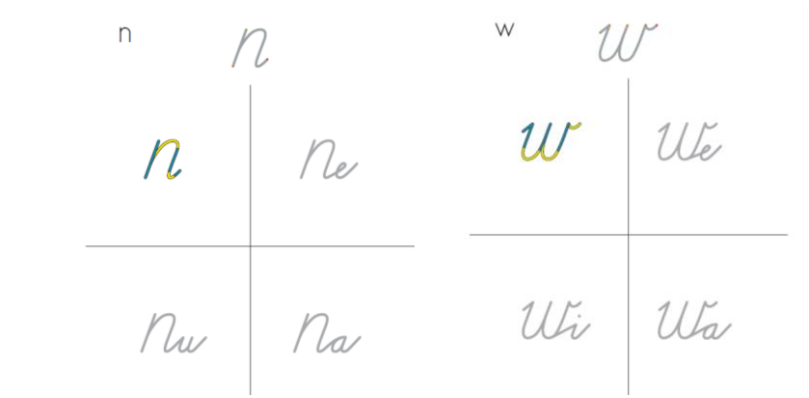
Variaties en voldoende herhaling

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

41

Oefenen hoofdletters eerst groot + verbindingen

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

42

Eigen lichaam als referentie romp en lus-(stokdeel)

Halfverbonden blokschrift

Verbonden schrift

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

43

Effectieve instructie in beeld met zichtbare handen en pen

Instructie visueel (body imaging) EN extra visuele ondersteuning

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

44

Bronnen

webinar Vernieuwd handchriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

45

In de groep bepaalt de leerkracht

Eerst wordt een kind of een groep(je) gescreend.

Daarna bepaalt de leerkracht:

- * hoeveelheid stations er voorbereid worden
- * het aantal wisselingen van de kinderen
- * keuzes station(s) per kind is afhankelijk van de screening en de organisatorische mogelijkheden

Mogelijkheden van combinaties zijn oneindig

Randvoorwaarden I-pads en chromebooks koptelefoons met gefilmde les

webinar Vernieuwd handchriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

47

Aan de slag: keuze uit 4 stations:

Bepaal eigen tijd, eigen keuzes stations en keuzes binnen 1 station

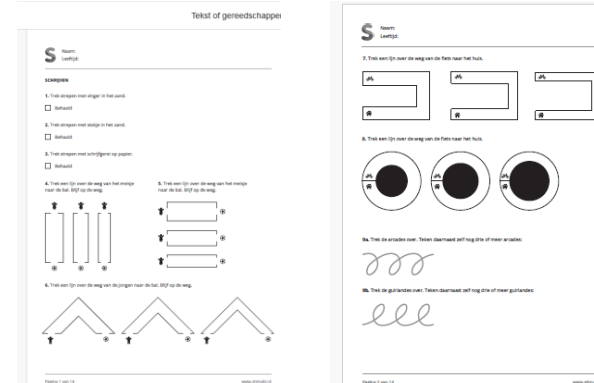
1. Screening fijne motoriek en schrijfvoorbereiding
2. Screening schrijven met keuzes lettertype BS HVB VS
3. Station Fijne motoriek
4. Station Voorbereidende fase schrijven
5. Station starten met leren schrijven cijfers, letters, woorden
6. Station Schrijven met schriftcriteria en leesbaarheid
7. Station Voortgezet schrijven

webinar Vernieuwd handchriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

46

Station 1 LVS

stimuliz.nl

webinar Vernieuwd handchriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

48

Station 1 Zeefmethode

Schrijven.NL.nl

QuickScan – Kleuren, tekenen & schrijven van naam en motivatie

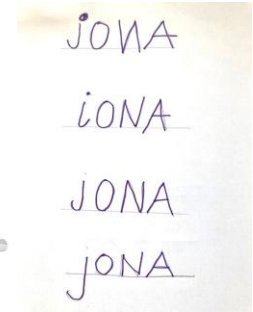
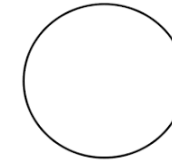
opdracht	Volgende - GROEN	Twijfel - ORANJE	Onvoldende - ROOD
Eigen naam schrijven	Schrijft leesbaar eigen naam (eventueel in spiegelschrift)	Schrijft enkele letters van eigen naam	Kan eigen naam niet schrijven
Kleuren	Kleurt binnen de lijntjes (een klein beetje eroverheen mag, rondjes worden geheel ingekleurd)	Rondjes zijn niet geheel ingekleurd	Kleuren gebeurt krasserig met uitschieters buiten de lijn
Tekenen	Maakt vloeiende lijnen	Maakt bibberige lijnen	Het lukt niet om ogen, neus en mond in de zon te tekenen

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

49

Station 1 : Observeren schrijfvoorwaarden: duimoppositie, ontkoppeld bewegen bij knippen, potloodgreep bij naam schrijven

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

50

Station 2 Screening keuze lettertypen BS HVB VS

Blokschrift

Naam: _____ Leeftijd: _____ Groep: _____ Datum: _____

Schrijf onder de letters het alfabet zoals je het geleerd hebt:

a b c d e f g h i

j k l m n o p q r

s t u v w x y z

Schrijf de dubbelklanken zoals je ze geleerd hebt:

ak ok ee ou oe ie

ou ui ei ou ou

Schrijf de cijfers zoals je ze geleerd hebt:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Halfverbonden blokschrift

Naam: _____ Leeftijd: _____ Groep: _____ Datum: _____

Schrijf onder de letters het alfabet zoals je het geleerd hebt:

a b c d e f g h

i j k l m n o p q

r s t u v w x y z

Schrijf de dubbelklanken zoals je ze geleerd hebt:

ak ok ee ou oe

ou ou ui ei ie ou

Schrijf de cijfers zoals je ze geleerd hebt:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Verbonden schrift

Naam: _____ Leeftijd: _____ Groep: _____ Datum: _____

Schrijf onder de letters het alfabet zoals je het geleerd hebt:

a b c d e f g h i

j k l m n o p q r

s t u v w x y z

Schrijf de dubbelklanken zoals je ze geleerd hebt:

ak ok ee ou oe

ou ou ui ei ie ou

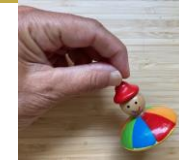
Schrijf de cijfers zoals je ze geleerd hebt:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

51

Station 3 Kleibolletjes, kleisliert knippen, tolletjes, krant stoken scheuren en bolletjes maken, knijpers en 2 muntjes tegelijk

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

52

Station 4

Handwriting practice materials for Station 4. On the left, a butterfly with a dotted pattern and a girl in a dress. In the center, a large flower with a dotted pattern. On the right, a girl in a dress. The materials include tracing lines and a grid for writing practice.

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

53

Station 5

Handwriting practice materials for Station 5. On the left, numbers 5, d, and m with arrows showing stroke direction. In the center, a grid for writing practice. On the right, a grid for writing practice with letters a, d, g, q, o, c. The materials include tracing lines and a grid for writing practice.

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

54

Station 6

Handwriting practice materials for Station 6. On the left, sentences: 'Cheng woont in Oudorp', 'Anna en Olivier spelen tennis'. In the center, a grid for writing practice. On the right, a grid for writing practice. The materials include tracing lines and a grid for writing practice.

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

55

Station 7

Handwriting practice materials for Station 7. On the left, words: 'Kas vroeg hebben jullie ruzie?', 'Reas ziet olie op de grond', 'Ik heb een hele leuke familie'. In the center, a grid for writing practice. On the right, a grid for writing practice. The materials include tracing lines and a grid for writing practice.

webinar Vernieuwd handschriftonderwijs – © Marjon van Sambeek & Hans Stroes – 2025

56

Vernieuwend handschriftonderwijs

- Handschriftmethode met effectieve instructie met extra visuele ondersteuning op papier en liefst gefilmde lessen
- Hierdoor extra tijd voor coachen en directe concrete feedback
- Vereenvoudiging letters, accent in het begin op techniek i.p.v. taal
- Voldoende aandacht voor fijne motoriek en voorbereidend schrijven
- Keuze voor minstens 2 eenvoudige lettertypes VS HVB
- Veel differentiatiemogelijkheden en downloadbaar materiaal
- Heldere aandacht voor handschriftcriteria, reflectie en feedback
- Meer kennis bij de leerkracht

© De Schrijfladder www.deschrijfladder.nl 2024

57

Dank voor jullie aandacht!

- Scholing of hulp bij implementatie
- www.deschrijfladder.nl

Marjon van Sambeek

info@deschrijfladder.nl

06 – 17 05 59 55

© De Schrijfladder www.deschrijfladder.nl 2024

58

Gratis op aanvraag een rondleiding op de website van een ½ uur met je team: info@deschrijfladder.nl

 Rondleidingen

© De Schrijfladder www.deschrijfladder.nl 2023

59

Inhoud De Schrijfladder en Handiger handschrift

Abonnement 1&2, 3&4:

beiden 100,- per school per jaar

- Handengym circuits
- Bewegingstussendoortjes
- Voorbereidend schrijven met zintuiglijk materiaal
- Teken- en kleurpret
- Thematische activiteiten
- Extra zorg

Abonnement Handiger handschrift: 3-8

400,- per jaar

- Schrijfpatronen voor ontwikkelen schrijfhouding en pengreep
- Cijferpret
- Verbonden letterpret
- Halfverbonden blokletterpret

© De Schrijfladder www.deschrijfladder.nl 2024

60